

برای رسیدن به زندگی توسعه یافته و همراه با پیشرفت، به مهندسی و مدیریت آن نیازمندیم و باید مدلی متناسب با ارزشهای دینی و ملی طراحی و تدوین گردد.

وزیر کشور:
نظام برنامه ریزی نادقیق باعث عدم توازن در کشور شده است.

توازن

واکاوی فساد

تبعات و راهبردهای مقابله

نویسنده: **امیر حسین قادری**

مقدمه

مطالعه تاریخ تمدن های باستان ، بیانگر این است که فساد در جوامع بشری قدمتی به اندازه تمدنها داشته و اکنون نیز یکی از چالش هایی است که کشورهای جهان با آن روبرو هستند؛ پدیده ای که نابسامانی های بسیاری برای بشریت از جمله جنگ های بی در پی ، خشونت ها ، قیام علیه تمدن های حاکم ، از بین رفتن سازمان ها و جوامع داشته است. طی قرون و اعصار گذشته ، همواره رابطه معکوسی بین استفاده درست و بجا از قدرت و گسترش فساد وجود داشته است ، زمانی که از قدرت به طور شایسته ای استفاده شود، متعاقب آن میزان فساد کاهش یافته است.

۱. تبعات کلی فساد در جامعه

فساد از جمله پدیده هایی است که روند توسعه کشورها را به طور محسوس با مشکل روبه رو می سازد. از جمله پیامدهای کلان فساد برای جامعه می توان موارد ذیل را نام برد: ۱. مانع توسعه اقتصادی ۲. بی اثر کردن سیاست های اصلاحی ۳. مختل کردن توسعه سیاسی ۴. جلوگیری از نوسازی اجتماعی و ایجاد ثامنی های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی. فساد نه فقط تصمیم گیری های اقتصادی را محدود می کند بلکه مانع سرمایه گذاری و همچنین باعث تضعیف رقابت و در نهایت به چالش کشیدن رشد اقتصادی می شود و همچون غده سرطانی آسیب های بسیاری را بر جامعه و کشور وارد می آورد.

۲. مبارزه با فساد در سطح بین المللی

مباحث نظری فساد در دهه ۱۹۵۰ میلادی به شکل جدید مطرح شد ولی از دهه ۷۰ نخستین آثار نظری و تجربی ارائه گردید. گسترش فساد و آثار مخربی که این پدیده در جوامع و حکمرانی دارد، دولت ها را بر آن داشته تا مبارزه با فساد را نه فقط در سطح ملی که در سطح بین المللی نیز دنبال کنند. اولین نتیجه این تلاش در سطح جهانی را می توان تصویب کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد و جنایات سازمان یافته فرامی دانست؛ در این سند بین المللی ، علاوه بر اقدامات کیفری برای مبارزه با فساد ، پیشگیری غیر کیفری نیز مورد توجه قرار گرفت.

۳. چالش تعریف فساد در سطح بین المللی

در حالی موضوع فساد اولین دستور کار و دغدغه مهم کنوانسیون قرار گرفته بود که تعریف مشخص و واحدی از فساد در جهان وجود نداشت . موضوعی که درکشوری مصداق فساد محسوب می شد، ممکن بود در کشور دیگر محترم شمرده شود ؛ در نهایت برای پاسخ نسبی به این چالش و رسیدن به اجماع جهانی، مقرر گردید مصادیق قابل قبول در کشورها معرفی شود.

۴. برخی تعاریف فساد

همانطور که اشاره گردید ، گرچه تعریف واحدی برای فساد وجود ندارد اما سازمان هایی نظیر سازمان شفافیت بین المللی نسبت به طراحی شاخص هایی برای فساد و شفافیت ، تلاش هایی را بعمل آورده اند؛

◆ فساد سواستفاده از قدرت عمومی برای مقاصد خصوصی است. فردی که دارای مسئولیت و قدرت امضا می باشد در حوزه قدرت عمومی تعریف شده است ، حال اگر این قدرت برای مقاصد خصوصی ، جناحی و سیاسی استفاده شود مصداق بارز فساد می باشد .

◆ سواستفاده از قدرت و موقعیت توسط کارگزاران بخش عمومی در جهت کسب سود و منافع شخصی شامل روابط غیرقانونی بین کارکنان بخش عمومی و خصوصی مثل رشوه، رابطه به جای ضابطه ، تامین منابع گروه خاص، اختلاس، خویشاوند سالیاری و کلاه برداری ، تعریف دیگر فساد است.

۵. مبارزه با فساد و دستور مقام معظم رهبری

دستور مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۰ خطاب به سران قوا در قالب فرمان ۸ ماده ای تلنگری تاثیر گذار و راهبردی برای مقابله با فساد بود که در آن به صورت مفصل، توصیه ای اکید برای مبارزه با فساد شده بود. همچنین اهمیت بخش مبارزه با فساد مجددا در سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی در بند ۱۹ به صراحت از سوی معظم له تکرار شده است که شفاف سازی اقتصاد و سالم سازی آن و کنترل گلوگاههای فساد در حوزه های پولی، تجاری ارزی و غیره را مورد تاکید قرار داده است .

۶. رتبه کشور در سازمان شفافیت و ادراک فساد

رتبه کشور در سال ۲۰۰۳ و مطابق با شاخص های سازمان شفافیت و ادراک فساد از بین ۱۳۳ کشور رتبه ۷۸ بوده است این در حالی است که سال ۲۰۱۵ ایران رتبه ۱۳۰ از بین ۱۶۷ کشور را ، بدست آورده است که موید وخامت این روند نگران کننده می باشد .

۷. فساد سیستمی

وقتی زنجیره ای از افراد و گروه ها به صورت نهادی ، آگاهانه و نظام مند در راستای بهره گیری از منافع عمومی در جهت تحصیل سود خود اقدام می کنند، فساد سیستمی رخ می دهد. این مسئله زمانی بسیار نگران کننده می شود که فساد سیستمی در دستگاه هایی که باید خود با فساد مبارزه کنند ، نمایان و آشکار می شود. گونه ای دیگر از فساد نیز وجود دارد که در سالهای اخیر بیشتر دیده می شود. در این حالت فرد یا گروه ها به منافع عمومی جامعه ، به صورت عریبان

۸. فساد سیستمی ، مانع جذب سرمایه گذاری بهینه

یکی از شاخص های مهمی که سرمایه گذاران بین المللی مد نظر قرار می دهند ، آمار های رسمی وضعیت فساد و شاخص شفافیت در کشور ها می باشد؛ بدین صورت که سرمایه گذار با مشاهده وضعیت فساد (کشور مورد نظر) تلاش می کند در چانه زنی ها و مذاکراتش ، تخفیف بیشتری نصیب خود کند و دلیل آن را ورود به فرآیند فساد و رشوه دادن ها و باج دادن اجباری می داند. همین باعث می شود قرارداد ها با قیمت بسیار بالا منعقد شود آن هم در شرایطی که کشور به دنبال سرمایه گذار است و با رکود مواجه می باشد

۹. آموزه های دینی و مبارزه با فساد

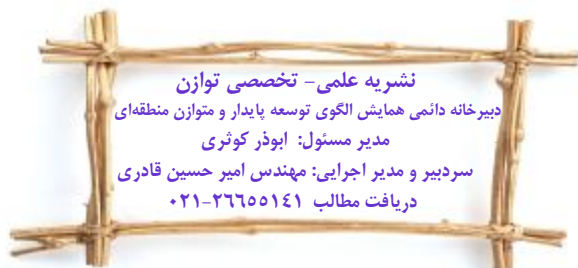
در اسلام احادیث و آیه ها و روایت بسیاری داریم که به حفظ بیت المال توصیه شده است و فساد را پدیده ای می داند که به بیت المال لطمه می زند . مبارزه با فساد در دین ما عین عدالت است و اینکه فساد بی عدالتی می باشد و مانع دستیابی افراد به حقشان می شود. دین ما دین عدالت است و برای پیشگیری و مبارزه ، برنامه های مختلفی پیشبینی کرده است. حدیثی از پیامبر اکرم (ص) نقل شده است که وقتی به معاذ بن جبل ، به عنوان والی به یمن معرفی می شود ، حضرت می فرماید: فرمان خدا را در میان ایشان روا کن و در فرمان خدا از هیچکس پروا نکن زیرا که این حاکمیت و این مال ، هیچ یک از آن تو نیست و بلکه از آن خداست و تو به نام دین و خدا حکومت می کنی و این اموال را در اختیار داری. حضرت علی (ع) در عهدنامه اشتری می فرماید: از آن چیزی بپرهیز که از آن همه مردم هست و همه در آن سهیم هستند. در راه مبارزه با فساد امام علی (ع) به یکی از کارگزارهای خود نامه می نویسد که من به خدا سوگند می خورم که اگر خبر به من برسد که تو در اموال مسلمانان زیاد یا کم خیانت کرده ای چنان بر تو سخت بگیرم که چیز چندانی نداشته باشی و بار زندگی بر تو سنگینی کند.

۱۰. تبعات فساد در جامعه

- مردم اگر احساس کنند که در سطح کلان فساد صورت گرفته است ، قطعاً در اولین فرصت ، وارد پروژه های فساد می شوند.
- بوجود آمدن طبقه نوکیسه در جامعه از تبعات منفی ای می باشد که یکی از موانع مسیر توسعه یافتگی می باشد و هزینه آنرا را بالا می برد.
- تضعیف اعتماد مردم به نظام و در نهایت کاهش مشروعیت و قدرت سیاسی نظام.
- تحلیل کارایی نهاد ها و ائتلاف منابع .
- افزایش هزینه های مبادله بنگاه و هزینه های سرمایه گذاری خارجی.
- کاهش مقاومت اقتصادی.
- سرخورده و نا امید کردن قشر تخبه و اثر گذار جامعه .

۱۱. برخی راهبردهای مقابله با فساد

- تقسیم مناسب قدرت سیاسی
- تحدید اختیارات بیش از حد مدیران ارشد
- کم کردن قوانین در راستای کیفی کردن قوانین (قوانین زیاد خود، فساد زا هستند و فرآیند دور زدن قانون را فراهم می سازد)
- ایجاد سیستم شایسته سالاری
- شفافیت و پاسخگویی منسجم سیستم حاکمیتی
- همکاری قوای سه گانه
- تقویت کارکردهای آموزه های دینی در خصوص بازدارندگی فساد و نهادینه کردن امر مراقبت از بین المال و دوری از هر گونه فساد .

نشریه علمی - تخصصی توازن

دبیرخانه دائمی همایش الگوی توسعه پایدار و متوازن منطقه ای

مدیر مسئول: ابوذر کوثری

سردبیر و مدیر اجرایی: مهندس امیر حسین قادری

دریافت مطالب ۰۲۱-۲۶۶۵۵۱۶